

Oversigt

over

Dansk geologisk Forenings Møder og Ekskursioner fra Januar til December 1926.

Mødet den 30. Januar 1926.

Hr. Chr. Poulsen talte om Nordgrønlands ældste palæozoiske Dannelser. Foredraget vil i ændret Form blive trykt i „Medd. om Grønl.“ under Titlen: Cambrian, Ozarkian and Canadian Faunas of Northwest Greenland.

Derefter afholdtes

Ordinær Generalforsamling.

Efter at Dirigenten, Hr. C. HAMMER, havde erklæret Generalforsamlingen for lovlig indvarslet, oplæste Formanden, Hr. Lauge Koch, Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar, hvorefter Kassereren, Hr. C. Malling, fremlagde Foreningens Regnskab, som godkendtes. Paa Forslag af den afgaaende Formand valgtes Hr. VICTOR MADSEN ved Haandsoprækning til Formand for det nye Aar. Af den øvrige Bestyrelse genvalgtes d'Herrer O. B. BØGGILD, V. NORDMANN, C. MALLING og CHR. POULSEN. Til Revisorer genvalgtes d'Herrer C. HAMMER og C. OTTESEN.

Mødet den 22. Februar 1926.

Hr. J. P. J. Ravn indledede en Diskussion om Daniets geologiske Stilling. I Diskussionen deltog d'Herrer K. BRÜNNICH-NIELSEN, K. A. GRÖNWALL, A. ROSENKRANTZ og H. ØDUM; Referatet af den er, dels paa Grund af dets Længde, dels fordi det mod Sædvane er ledsaget af et Résumé (paa Engelsk), trykt paa Side 55—82 i dette Hefte.

Mødet den 22. Marts 1926.

Hr. Docent Dr. phil. A. Hadding fra Lund talte om Några sedimentpetrografiska problem och de sedimentära bergarternas systematik. Indholdet af Foredraget vil ind-

gaa i en Afhandling, som skal trykkes i: Kungl. Fysiografiska Sällskapets Handlingar.

Mødet den 26. April 1926.

Hr. Knud Jessen gav en kort Meddelelse om

Aldrovanda vesiculosa L. i Danmarks interglaciale Ferskvandsaflejringer.

Ved elskværdig Meddelelse fra Mrs. E. M. REID i England, havde Taleren faaet Underretning om, at Professor, Dr. W. S. DOCTUROWSKY i Moskva havde identificeret de af N. HARTZ fejlagtigt under Navn af *Hydrocharis morsus ranæ* opførte Frø fra den interglaciale Mose ved Tuesbøl nær Brørup, samt fra Rav-Pinde-Lag ved København som Frø af *Aldrovanda vesiculosa*, en insektædende Vandplante af Soldug-Familien. Foruden fra de danske Fund kendes fossile Frø af denne Plante ogsaa fra en interglacial Mose ved Galitsch nær ved Moskva, medens næstaaende Former vilde blive omtalte af Mrs. E. M. REID og Mrs. M. E. J. CHANDLER fra den mellemoligocæne Bembridge Marl paa Wight og fra eocæne Lag i Hampshire. Arten har i Nutiden en meget spredt Udbredelse, idet den forekommer spredt i Syd- og Mellemeuropa, i Forindien ved Calcutta, i Japan, samt i Queensland i Australien, en Udbredelse, der minder meget om den ogsaa fra vore interglaciale Moser velbenedte *Brasenia purpurea*'s Udbredelse. (Se: E. M. REID & M. E. J. CHANDLER: The Bembridge Flora. British Museum. Catalogue of Cainozoic plants in the Department of Geology. Vol. 1, London 1925, S. 112. En nærmere Redegørelse for dette Emne vil senere fremkomme i „Naturens Verden“).

Hr. J. P. J. Ravn holdt et Foredrag om Hvaltænder fra Jyllands Oligocæn; se hans Afhandling: On a Cetacean, *Squalodon* (*Microzeuglodon*?) *Wingei* nov. sp. from the Oligocene of Jutland, trykt i dette Hefte Side 45—54.

Hr. V. Nordmann viste nogle Lysbilleder af Landskaber fra Lindenow-Fjorden og Egnen mellem denne Fjord og Kap Farvel, tagne af fhv. Inspektør for Sydgrønland O. BENDIXEN paa hans Rejse til Lindenow-Fjorden i 1925. Der gaves tillige en kort Oversigt over Egnens geologiske Forhold.

6. Juni 1926. Ekskursion til Skaane.

Afrejse Kl. 8 Morgen fra Havnegade; efter Ankomsten til Malmö kørtes med Biler til Kvarnby og S. Sallerup, hvor man besøgte et Par af de store Grave, i hvilke der arbejdes i de i Morænen indesluttede kæmpemæssige løse Blokke af Skrivekridt, der kan naa en Længde af henvend 1 km og en Mægtighed af 10—15 m. I den ene af de besøgte Grave saas i Skrivekridtblokkens Overflade Rester af

de Gruber og Skakter, som Stenalderfolket har anlagt for at skaffe sig den i Kridtet værende Flint (se N. O. HOLST: Om skrifkritan i Tulltorpstrakten och de både moräner, i hvilka den är inbäddad. Sver. geol. Undersökn. Ser. C, Nr. 199, og N. O. HOLST: Flintgrufvor och flintgräfvare i Tullstorpstrakten. „Ymer“, Aarg. 1906). Derfra kørtes til Dalby, hvor man efter Frokosten besaa den interessante Kirke og tog til Dalby Stenkross, den store Skærvefabrik SØ for Dalby, anlagt i Romeleaasens Vestside. I den paa Grund af Horstdannelsen og Forkastningen stærkt forkløftede Jerngnejs saas to hinanden krydsende Systemer af Diabasgange af forskellig Alder. Derfra til Veberöd Teglværks Grav i den N. for Romeleaasen liggende Del af den store skaanske Issø, hvor der saas hvarvigt Ler. Herfra kørte man i sydlig Retning over Romeleaasen, fra hvis højeste Dele man havde en pragtfuld Udsigt over det lavere liggende Issø-Område, ned forbi Skönabäck til Brodda og derfra mod Vest forbi Svaneholm og Börringe Kloster til Teglværkets nye Grave paa SØ-Siden af Börringe Sø. Her saas Plateau-Ler, lagdelt Issøler, liggende højere end det omgivende Moræneler og derfor afsat i større og mindre „Huller“ i Indlandsisen under dennes Afsmeltning. Dette Plateau-Ler optager en stor Del af det sydlige Issø-Område mellem Romeleaasen og Malmö—Ystad Landevejen. Derfra kørtes til Anderslöf Gæstgivergaard, og efter Middagen her kørtes gennem den lavbaltiske Morænes Landskab tilbage til Malmö; paa Vejen gjordes et kort Ophold ved Ruinerne af den gamle Herregaard Måns-torp (Mogenstrup), der i det 15. Aarh. tilhørte den danske Adels-slægt HAK, men som efter Skaanes Afstaaelse til Sverrig afbrændtes af de Danske 1678. (Litteratur: Beskrivelse til Kortbladene Börringe Kloster, Trelleborg og Sövdeborg, Sverg. geol. Undersökn. Ser. Aa Nr. 138, 146 og 142).

3.—5. Juli 1926. Ekskursion til Sydfyn.

3. Juli. Ekskursionens første Dag var helliget den glaciale, isdæmmede Sø ved Stenstrup (D. G. U. II. Række Nr. 14 og IV. Række Bd. 1, Nr. 17). Deltagerne samledes paa Stenstrup Station ved Togets Ankomst Kl. 12⁴, hvorfra man under Ledelse af Hr. V. NORDMANN gik til Egebjerg Tglv., hvor man i Profilet i den nye Grav, som er anlagt i Bunden af den gamle, øverst saa et Lag af Allerødgytje hvilende paa nedre Dryasler; det øvre Dryasler, som dannede Bunden i den gamle Grav, er forlængst bortgravet. Derfra til Juelsbjerg Tglv., hvor man i Gravens SØ-Hjørne mellem øvre og nedre Dryasler saa buede Lag af Allerødgytje og derunder liggende, meget kalkholdige Lag; videre til Langhøj Tglv., i hvis Grav man saa det egentlige Issø-Ler med Sand- og Gruslag nær Bunden, næsten umiddelbart ovenpaa den underliggende Moræne, som kom tilsyne hist og her i Profilets Basis. Større Serier af Aarshvarv saas intetsteds. Der-

fra gik man til Lerbjerg, fra hvis Top man havde en god Udsigt saavel over den ældre, højere liggende, svagt kuperede Søbund mod Øst, som over den yngre, lavere liggende, mere plane Bund mod Vest, i hvilken der ogsaa er fundet Allerødgytje mellem øvre og nedre Dryasler. Hr. NORDMANN gav en Oversigt over den sen-glaciale Stenstrup-Søes Udviklingshistorie paa Grundlag af de nyere Undersøgelser fra 1922 (se Danm. geol. Unders. IV. Række Bd. 1, Nr. 17). Derfra spaserede man gennem Rødme og Egebjerg til Kirkeby St., idet man paa Vejen studerede et stort Profil i sen-glacialt Søsand V. f. Kirkebyhede Skov. Med Toget til Svendborg, hvor der overnattedes.

4. Juli. Med Dampfærge Kl. 8¹⁵ til Rudkøbing, hvorfra med Biler til Ristinge Klint. Paa Vejen saas i en Grusgrav i Æskebjerg stærkt oppressede Lag af Diluvialgrus, som dog ikke frembød nær saa ejendommeligt et Udseende som de stejlt staaende Lag, der fordem var at se i Grusgraven i Fattigbakken og Galgebakken ved Rudkøbing, hvor de mest lodretstaaende Lag dannede Kærnen i disse isoleret liggende Bakker. Derfra kørtes (med Hr. Købmand WINTHER som Vejviser) gennem Illebølle, Vindeby og Hennemved ud til Hovedlandevejen lidt N. f. Humble; derved fik man Lejlighed til paa nærmere Hold at se en Del af de ejendommelige, isoleret liggende Bakker, som danner et helt Strøg fra N. til S. gennem en stor Del af Langeland.

I Ristinge Klint studerede man de i Forvejen af d'Herrer NORDMANN, HINTZE og A. JESSEN oprensede eller nyblottede Profiler, hvorved Eem-Zonernes og de tilstødende Dannelsers Lejringsforhold bekræftedes overensstemmende med den Fremstilling, der er givet i D. G. U. II. Række Nr. 17. Paa Hjemturen gjordes et Ophold ved Flyvesandsterrænet SØ. for Ristinge Banke, og ved Tilbagekomsten til Rudkøbing var Deltagerne Gæster hos Hr. Købmand JENS WINTHER, hvor man nød en større Forfriskning og bagefter besaa det af ham grundlagte Langelands Museum, især de rige Samlinger fra Stenalder-Hustomterne paa Lindø (se J. WINTHER: Lindø, en Boplads fra Danmarks yngre Stenalder. I. Rudkøbing 1926. I Kommission hos Andr. Brandts Boghandel). — Med Færge til Vemmenæs og derfra med Biler til Troense, hvor Aftensmaden indtoges; derfra til Svendborg, hvor der overnattedes.

5. Juli. Kl. 8 Morgen med Biler over Faaborg til Svanninge Bakker, hvis Erosionslandskabs Dannelsesmaade diskuteredes; derfra under Ledelse af Hr. V. MILTHERS forbi Arreskov SØ til Randmorænebakkerne (de fynske Alper) mellem Haastrup og Vr. Hæsing. „De fynske Alper“ i snævrere Forstand ligger som to Randmorænebuer, der er afsatte foran en tunget Isrand fra Øst. Den sydlige Bue saa man ud over fra en høj Bakke ved Nye Stenderup V. f. Arreskov SØ; den nordlige Bue havde man en udmærket Oversigt over

fra den 113 m høje Bakke S ø k n ø s N. f. Haastrup. Forløbet af den morænedækkede Salinge A a s, der fra den nordlige Bue i Nærheden af Sjøbo strækker sig Øst paa til Vantinge, saa man fra en Bakketop ved Stokkebro N. f. Vr. Hæsinge. — Derfra til Sr. Broby, hvor Frokosten indtoges, hvorefter Turen gik langs Vantinge A a s, som maa opfattes som en Tværaas (Randaas). Den har ikke opskudte Lag, saaledes som mange andre fynske Aase; dens højeste Punkt er ved Galgebakken N. f. E s p e (se iøvrigt D. G. U. I. Række Nr. 9). — Ved 5½-Tiden naaede man Ringe St., hvor Ekskursionen sluttede.

17. Oktober 1926. Ekskursion til Helsingborg-Egnen.

Efter Ankomsten til Helsingborg Kl. 10³⁰ kørte man med Rutebil til Kulla Gunnarstorp, hvor man gik gennem Parken ned til Stranden; her gav Professor GRÖNWALL, der ledede Ekskursionen, en Oversigt over Skaanes, specielt Helsingborg-Egnens Geologi, hvorefter man begyndte Vandringeren sydpaa langs Stranden, idet man undervejs studerede de forskellige Rhät-Lias Bjergarter, som kommer tilsyne i hældende Lag i den stejle Skrænt lidt indenfor Strandkanten, dannet ved en Forkastning parallel med Kysten. Nærmest Kulla Gunnarstorp findes marine Lias-Sandstene med Fossiler tilhørende *Avicula*- og *Ostrea*-Bænkene, længere mod Syd ved Sofiero træffes „Slipsandsten“, der tilhører *Cardinia*-Bænken, der ligesom den lidt sydligere forekommende *Mytilus*-Bænk hører til ældste Lias. Til Sammenligning med Forholdene, hvorunder disse Dannelser er opstaaede, havde man Forholdene paa den nuværende Strandbred med dens opskyllede Skaller af *Mytilus* og andre Bløddyr, dens Bølgeslagslinjer, ja — paa Grund af Dagens Regnbyger — endog de friske Spor af Regndraaberne; til alt dette havde man Sidestykker i Lias-Dannelserne.

Mellem Sofiero og Pålsjö findes foroven i Skrænten Spor af forladte Skakter, hvor man i det 17. Aarh. har søgt efter Kul; i Sandstenene paa Stranden fandtes forstenede Trærødder, og et enkelt Sted ved Pålsjö lykkedes det at blotte Lerskifre med Plantefossiler.

Ved Pålsjö tog man Sporvognen og kørte til Hälsingborg Teglværk i den sydlige Del af Byen. Her saas Profiler med vekslende Lag af Skiferler og Sandsten med Fossiler tilhørende den rime-ligvis i brakt Vand dannede *Pullastra*-Bænk (øverste Rhät). Spring saas i Væggene, særlig markerede gennem et Kullag. Paa Gravens Bund fandtes Skiferblokke med Strutmärgel (Kræmmerhusmærgel). Man bemærkede endvidere de forskellige Teglværksfabrikata, særlig de smukke, porfyrlignende Mursten, som bl. a. er anvendte til St. Nicolai Kirkebygning i København. — (Litteratur: Beskrivelse til Kortbladene Helsingborg og Engelholm. Sver. geol. Undersökn. Ser. Aa Nr. 74 og 76).

Efter endt Ekskursion var Deltagerne inviterede til Middag af Hr. Kammierherre PEYRON, Direktør for Aktiebolaget Hålsingborg Angtegelbruk.

Mødet den 25. Oktober 1926.

Hr. Kai L. Henriksen holdt Foredrag om Den morfologiske Opbygning af Trilobithovedet; se hans Afhandling: The Segmentation of the Trilobite's Head, som er trykt i dette Hefte S. 1—32.

Mødet den 22. November 1926.

Hr. exam. polyt. V. Engholm holdt Foredrag om Ædelsternes Syntese og Regeneration og gav bl. a. Meddelelse om de Fremstillingsforsøg, han havde foretaget sammen med exam. polyt. K. PERONARD.

Mødet den 13. December 1926.

Frk. K. Callisen holdt Foredrag om Bornholms Granitter; en Afhandling om dette Emne vil fremkomme i D. G. U. II. Række.

Dansk geologisk Forenings Regnskab. 1925.

<i>Indtægt.</i>		<i>Udgift.</i>	
Kassebeholdn. ^{31/12} 24	Kr. 1197.65	Møder	Kr. 512.40
Statstilskud	- 1000.00	Tidsskrift	- 2179.17
Indgaaede Restancer .	- 54.00	Ekskursioner	- 44.55
Kontingent	- 1452.00	Opkr. af Kontingent .	- 6.85
Salg af Meddelelser .	- 26.75	Diverse	- 94.95
Renter etc:	- 103.93	Kassebeholdn. ^{31/12} 25	- 996.41
	<u>Kr. 3834.33</u>		<u>Kr. 3834.33</u>

Status ^{31/12} 1925.

<i>Aktiver.</i>		<i>Passiver.</i>	
Kassebeholdn. ^{31/12} 25	Kr. 996.41	Bogtrykkerregning ...	Kr. 1470.50
Restancer	- 60.00		
Livsvar. Medl. Konto	- 500.00		
	<u>Kr. 1556.41</u>		<u>Kr. 1470.50</u>